

تاریخ جامع جنگ‌های صلیبی

جلد دوم

جنگ اول صلیبی (منابع)

به اهتمام: دکتر عبدالله ناصری طاهری (عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء(س))

مترجمان: دکتر زهرا نظری (عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء(س))،
دکتر ستار عودی (عضو هیئت علمی دانشنامه جهان اسلام)
و دکتر شهلا بختیاری (عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء(س))

پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

زمستان ۱۳۹۳

شارتری، فوشه، ۱۰۵۸-۱۱۲۷م.
تاریخ جامع جنگ‌های صلیبی / فوشه شارتری. - قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۳.
ج. ۱۲. (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه؛ ۳۱۳: تاریخ؛ ۶۷)
ISBN: 978-600-298-078-6
بها: ۱۶۰۰۰۰ ریال
فیپای مختصر.
این مدرک در آدرس <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
نمایه.
مندرجات: ج. ۲: جنگ اول صلیبی (منابع)
الف. ناصری طاهری، عبدالله، ۱۳۳۹- ، گردآورنده. ب. عودی، ستار، ۱۳۳۳- ، مترجم. ج. نظری، زهرا، ۱۳۴۱- ، مترجم. د. بختیاری، شهلا، ۱۳۴۹- ، مترجم. ه. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. و. عنوان.
شماره کتابشناسی ملی ۳۸۰۸۰۷۳

تاریخ جامع جنگ‌های صلیبی (ج ۲): جنگ اول صلیبی (منابع)

به اهتمام: دکتر عبدالله ناصری طاهری (عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء(س))
مترجمان: دکتر زهرا نظری (عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء(س))، دکتر ستار عودی (عضو هیئت علمی دانشنامه جهان اسلام) و دکتر شهلا بختیاری (عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء(س))
ویراستار: سعیدرضا علی‌عسکری
ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
صفحه‌آرایی: کاما
چاپ اول: زمستان ۱۳۹۳
تعداد: ۵۰۰ نسخه
لیتوگرافی: سعیدی
چاپ: قم - سبحان
قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای پژوهشگاه حوزه و دانشگاه محفوظ و نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

قم: ابتدای شهرک پردیسان، بلوار دانشگاه، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۱۱۰۰ (انتشارات: ۳۲۱۱۱۳۰۰) نمابر: ۲۸۰۳۰۹۰، ص.پ. ۳۷۱۸۵-۳۱۵۱ ● تهران: خ انقلاب، بین وصال و قدس، نبش کوی آسکو، تلفن: ۶۶۴۰۲۶۰۰

Website: www.rihu.ac.ir

Email: info@rihu.ac.ir

طرح «تاریخ جامع جنگ‌های صلیبی»
با پشتیبانی «صندوق حمایت از پژوهشگران کشور» انجام شده است.

مدیر طرح

ع.ن.ط

سخن پژوهشگاه

پژوهش در علوم انسانی [به منظور شناخت، برنامه‌ریزی و ضبط و مهار پدیده‌های انسانی] در راستای سعادت واقعی بشر ضرورتی انکارناپذیر و استفاده از عقل و آموزه‌های وحیانی در کنار داده‌های تجربی و در نظر گرفتن واقعیت‌های عینی و فرهنگ و ارزش‌های اصیل جوامع، شرط اساسی پویایی، واقع‌نمایی و کارایی این‌گونه پژوهش‌ها در هر جامعه است.

پژوهش کارآمد در جامعه ایران اسلامی در گرو شناخت واقعیت‌های جامعه از یک‌سو و اسلام به عنوان متقن‌ترین آموزه‌های وحیانی و اساسی‌ترین مؤلفه فرهنگ ایرانی از سوی دیگر است؛ از این‌رو، آگاهی دقیق و عمیق از معارف اسلامی و بهره‌گیری از آن در پژوهش، بازنگری و بومی‌سازی مبانی و مسائل علوم انسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

توجه به این حقیقت راهبردی از سوی امام خمینی (ره) بنیانگذار جمهوری اسلامی، زمینه شکل‌گیری دفتر همکاری حوزه و دانشگاه را در سال ۱۳۶۱ فراهم ساخت و با راهنمایی و عنایت ایشان و همت اساتید حوزه و دانشگاه، این نهاد علمی شکل گرفت. تجربه موفق این نهاد، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های آن فراهم آورد و با تصویب شورای گسترش آموزش عالی در سال ۱۳۷۷ «پژوهشکده حوزه و دانشگاه» تأسیس شد و در سال ۱۳۸۲ به «مؤسسه پژوهشی حوزه و دانشگاه» و در سال ۱۳۸۳ به «پژوهشگاه حوزه و دانشگاه» ارتقا یافت.

پژوهشگاه تاکنون در ایفای رسالت سنگین خود خدمات فراوانی به جوامع علمی ارائه نموده است که از آن جمله می‌توان به تهیه، تألیف، ترجمه و انتشار ده‌ها کتاب و نشریه علمی اشاره کرد.

کتاب حاضر به عنوان منبع کمک‌درسی برای دانشجویان رشته‌های تاریخ و تمدن اسلامی، روابط بین‌الملل، تاریخ اسلام و ادیان و عرفان در مقطع کارشناسی ارشد و دکترا و نیز دیگر علاقه‌مندان به مطالعات اسلام و مسیحیت به‌ویژه در حوزه جنگ‌های صلیبی تهیه شده است. از استادان و صاحب‌نظران ارجمند تقاضا می‌شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این پژوهشگاه را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی یاری دهند.

در پایان پژوهشگاه لازم می‌داند از مجری محترم طرح جناب آقای دکتر عبدالله ناصری طاهری و نیز مترجمان گرامی اثر جناب آقای دکتر ستار عودی و سرکار خانم‌ها دکتر زهرا نظری و دکتر شهلا بختیاری تشکر و قدردانی کند. در این مجال فرصت را مغتنم شمرده از ارزیابان گرامی طرح «تاریخ جامع جنگ‌های صلیبی» آقایان دکتر محمدعلی چلونگر، دکتر منصور داداش‌نژاد، دکتر محمدرضا شهیدی‌پاک، دکتر مهرباب صادق‌نیا، دکتر ستار عودی و سرکار خانم دکتر فاطمه جان‌احمدی سپاسگزاری می‌شود.

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱
مقدمه	۵
تاریخ حاجیان بیت المقدس	۷
مقدمه مؤلف	۷
کتاب اول: درباره کارهای فرنگیان، زائران بیت المقدس	۸
مجلسی که در کلرمون منعقد شد	۸
سخنرانی اوربان در مجمع	۱۰
تشویق پاپ برای سفر به بیت المقدس	۱۳
اسقف لوپوی و حوادثی که در پی آمد	۱۵
اختلاف میان پاپ اوربان و گیبرت	۱۷
دوره مهاجرت مسیحیان همراه اسامی پیشوایان زوار	۱۹
سفر کنت نورمان و آنچه خلال حضور او در روم رخ داد	۲۲
غرق شدن زائران و ظهور معجزه الهی	۲۳
از قسطنطنیه تا نیکیه	۲۵
محاصره نیکیه و سقوط آن	۲۶
جنگ مهلک میان مسیحیان و ترکان	۲۹
فرار ترکان و پیروزی مسیحیان	۳۱
گرسنگی مسیحیان	۳۲
اقدامات شجاعانه کنت بالدوین برادر گودفروا بویونی و تسلط بر شهر ادسا معروف به رُها	۳۳
رسیدن فرنگیان به انطاکیه و مشکلات محاصره	۳۶
فقر مسیحیان بیچاره و فرار کنت بلوا	۳۹
تسلیم شهر انطاکیه	۴۱
پیدایش حربه مقدس	۴۳

۴۴	محاصره مسیحیان داخل انطاکیه از سوی ترکان
۴۵	رؤیایی که در شهر ظاهر گردید
۴۶	فرنگیان دستور حمله به ترکان را دادند
۴۶	آمادگی برای جنگ
۴۸	جنگ، پیروزی مسیحیان و فرار ترکان
۵۳	حمله به شهرهای دیگر، محاصره عرقه، سفر فرنگیان و دستیابی آنها به آن شهر
۵۸	موقعیت بیت المقدس
۶۰	محاصره بیت المقدس
۶۳	غنیمت‌هایی که مسیحیان گرفتند
۶۳	ماندن مسیحیان در شهر
۶۴	تعیین پادشاه و سراسقف در شهر و پیدا شدن صلیب عیسی مسیح
۶۵	رسیدن کافران و شکست آنها
۶۸	بازگشت امیران به سرزمین‌های خود
۶۸	زیارت بوهوموند و بالدوین
۷۲	بازگشت بوهوموند و بالدوین به سرزمین‌هایشان
۷۴	دستگیری دوک بوهوموند
۷۵	وفات ملک گودفروا بویونی
۷۵	کتاب دوم: از اعمال ملک بالدوین اول
۷۵	چگونه بالدوین برای حکومت بیت المقدس آماده شد
۷۶	کمین ترکان و مهارت نظامی بالدوین
۷۸	صحنه جنگ ناامیدکننده بر ضد ترکان
۸۱	حمله بالدوین به سرزمین‌های عرب
۸۳	بحرالمیت
۸۵	بر تخت نشستن ملک بالدوین و مملکت کوچک او
۸۷	جایگزین شدن تانکرد در انطاکیه
۸۸	محاصره قلعه ارسوف و اشغال آن
۸۹	چگونگی سقوط شهر قیساریه
۹۱	چگونگی انتخاب اسقف در قیصریه
۹۲	جنگ سخت میان مسیحیان و ترکان
۹۶	نامه اهالی یافا به تانکرد امیر انطاکیه
۹۸	بسیج شکر مصر بر ضد مسیحیان
۹۹	زیارت دوم فرنگیان و وفات هوگ کبیر
۱۰۰	سقوط شهر طرسوس
۱۰۱	جنگ نامبارک مسیحیان و ترکان با پیروزی ترکان

- فرار پادشاه بالدوین ۱۰۳
- چگونه پادشاه، در حال فرار وارد ارسوف شد؟ ۱۰۳
- چگونه هوگ اهل طبریه و سراسقف قدس به یاری پادشاه شتافتند، و چگونه به کمک و غلبه... ۱۰۴
- پادشاه، شهر عکا را محاصره می‌کند ۱۰۷
- آزاد شدن امیر بوهومند از اسارت ۱۰۸
- جراحی که نزدیک بود منجر به مرگ پادشاه شود ۱۰۸
- تصرف شهر عکون معروف به عکا ۱۰۸
- تدابیر بوهومند برای عبور از دریا به آپولیا ۱۰۹
- چگونه مردان انطاکیه اسیر شدند و برخی از آنان در جنگ بر ضد پارسیان کشته شدند ۱۱۰
- آزادی کنت بالدوین؛ جنگ میان او و تانکرد ۱۱۲
- بوهومند به گالیپولی می‌رود ۱۱۳
- پیروزی تانکرد در جنگ با ترکان ۱۱۳
- اعزام سپاهیان پادشاه مصر به سوی بالدوین ۱۱۴
- جنگ سپاهیان قدس با ترکان و پیروزی که با قدرت صلیب مقدس نصیبان شد ۱۱۶
- ناوگان بابل (مصر) ۱۱۹
- زلزله ۱۱۹
- نشانه‌هایی که در آسمان ظاهر شد ۱۲۰
- جنگ مسیحیان بر ضد اهل دمشق ۱۲۱
- چگونه در حالی که جنگ میان مردان یافا و عسقلان در جریان بود، سراسقف از راه دریا به روم رفت ۱۲۱
- چگونه بوهومند سپاهی گرد آورد و سرزمین امپراتور را نابود کرد؟ ۱۲۲
- صلح میان امپراتور و بوهومند و عقد پیمان جهت حفظ آن ۱۲۳
- محاصره شهر طرابلس ۱۲۴
- استیلاء بر شهر طرابلس ۱۲۵
- تصرف شهر بیروت ۱۲۶
- چگونگی حرکت به سوی محاصره‌کنندگان ترک رُها از سوی بالدوین و تانکرد ۱۲۷
- چگونگی محاصره و تصرف شهر صیدا یا ساجیتا از سوی بالدوین و نروژی‌ها ۱۲۸
- آشوب‌های ترکان شرور و حمله پادشاه بالدوین و تانکرد به ایشان ۱۳۰
- محاصره صور از سوی پادشاه بالدوین و ناکامی او ۱۳۲
- مرگ تانکرد ۱۳۳
- جنگ بر ضد ترکان که در آن پادشاه بالدوین و مسیحیان شکست خوردند و شری عظیم در پی داشت ۱۳۴
- ترس شدیدی که بر همگان مستولی شده بود ۱۳۶
- زلزله و ازدواج پادشاه با کنتس در سیسیل ۱۳۷
- زلزله‌ای که اماکن بسیاری را لرزاند ۱۳۸
- محاصره یافا از سوی اهالی عسقلان و بابل (مصر) ۱۳۹

۱۴۱	جنگ میان ترکان و مردان انطاکیه و پیروزی فرنگیان
۱۴۲	بنای قلعه در جزیره العرب
۱۴۳	حمله بالدوین به جزیره العرب و مشاهدات او در آنجا
۱۴۳	دریای سرخ
۱۴۴	رود جیحان
۱۴۴	فرات
۱۴۵	مصیبت عظیم حمله ملخها
۱۴۷	قلعه‌ای که در نزدیکی صور بنا شد
۱۴۸	وفات ملک بالدوین
۱۴۹	کتاب سوم: اعمال بالدوین دوم
۱۴۹	مراسم تاجگذاری بالدوین در عید پاک
۱۴۹	تجمع سپاه بابلیونی (مصری)
۱۵۰	جنگ و کشتار اهل انطاکیه در مبارزه با ترکان
۱۵۱	چگونه پادشاه بالدوین با حمل صلیب به کمک مردم انطاکیه شتافت
۱۵۳	جنگ و پیروزی که با نیروی صلیب مقدس به دست آوردیم و استقبال از صلیب در انطاکیه
۱۵۴	استقبال از صلیب مقدس در قدس
۱۵۴	دستیابی پادشاه بر حکومت انطاکیه
۱۵۵	بخشش مالیات‌ها
۱۵۶	تجمع ترکان و حمله پادشاه بر آنان
۱۵۷	حمله پادشاه به اهل دمشق
۱۵۸	حمله پادشاه به کنت طرابلس و سپس به ترکان
۱۶۰	به اسارت درآمدن کنت رها
۱۶۰	برقراری صلح میان پاپ و امپراتور
۱۶۰	آمادگی اهل ونیز برای رفتن به قدس
۱۶۲	اسارت بالدوین و مبادله او با شخصی به نام بوستاس
۱۶۲	محاصره اهل یافا برای بار دوم از سوی مصریان و رنج بسیار که بدیشان رسید
۱۶۳	جنگ با ترکان و چگونگی پیروزی مسیحیان به کمک صلیب مقدس
۱۶۴	استقبال صلیب مقدس از سوی اهل قدس
۱۶۵	رسیدن اهل ونیز و جنگ دریایی ایشان با شرقیان
۱۶۶	اهل قدس دچار خذلان نشدند اگرچه پادشاهشان اسیر گردید
۱۶۷	وفات اوستاش و جانشینی ویلیام
۱۶۸	چگونگی نجات بالدوین از اسارت
۱۶۹	چگونگی رهایی کنت رها از اسارت
۱۷۳	حمله اهل قدس و در بند شدن بالدوین برای بار دوم

۱۷۴	چگونگی محاصره پادشاه از سوی بلک و اسارت دوباره پادشاه
۱۷۵	آمادگی برای محاصره صور
۱۷۶	محاصره صور از سوی سراسقف و اهالی ونیز
۱۷۷	صور و شهرت آن
۱۸۲	پیروزی مردان انطاکیه بر ترکان و وفات بلک
۱۸۴	آنچه در محاصره صور گذشت
۱۸۵	سرکوبی تأسف‌بار مردان عسقلان
۱۸۶	تسلیم شدن شهر صور
۱۸۸	امتیازهای پاپ پاسکال
۱۸۹	توزیع زمین‌های اطراف صور
۱۹۱	آزادی بالدوین از اسارت و محاصره شهر حلب
۱۹۲	تجمع سپاه ترک به منظور شکستن محاصره
۱۹۳	استقبال پرشور از پادشاه در قدس
۱۹۴	اهل ونیز، در راه بازگشت به سرزمینشان، جزایر امپراتور را نابود کردند
۱۹۵	شرارت برسقی و جنگ با او
۱۹۸	فدیة دختر پادشاه
۱۹۹	قلعه‌ای که پادشاه بنا کرد
۲۰۰	حملة پادشاه به ترکان
۲۰۱	شرقیان نامه‌هایی را از طریق کبوتر ارسال می‌دارند
۲۰۱	گوناگونی سنت‌ها
۲۰۱	انواع گوناگون چارپایان، افعی‌ها در سرزمین‌های شرقی
۲۰۵	حملة پادشاه قدس به پادشاه دمشق
۲۰۸	محاصره شهر رfnیه و نهر سبتکس
۲۱۰	استیلاء بر شهر رfnیه
۲۱۰	وفات امپراتور روم
۲۱۰	حملة پادشاه به مصریان
۲۱۲	ناوگان مصری
۲۱۲	سفر بوهموند کوچک
۲۱۴	خطرهایی که در دریا رخ می‌دهد
۲۱۴	دریای بزرگ
۲۱۶	انواع افعی‌ها
۲۱۷	ورود بوهموند کوچک پسر دوک بوهموند و استقبال از او در انطاکیه
۲۱۸	حملة ملخ‌ها

۲۱۹	تاریخ فرنگیان و حاجیان بیت المقدس
۲۱۹	فصل یکم: تبلیغ نخستین جنگ صلیبی
۲۱۹	کارهای تبلیغاتی پاپ - جنگ گروه‌های مردم - صلیبیان در قسطنطنیه - سپاه بوهموند و...
۲۲۵	فصل دوم: از نبرد رود وردار تا تصرف نیقیه
۲۲۵	مسیر نورمان‌های ایتالیایی - رفتن بوهموند به قسطنطنیه - امیران صلیبی در قسطنطنیه...
۲۳۱	فصل سوم: لشکرکشی صلیبیان به سوی آسیای صغیر
۲۳۱	نبرد دوریلیوم (اول ژوئیه ۱۰۹۷ م)
۲۳۴	فصل چهارم: حرکت صلیبیان به سوی انطاکیه
۲۳۴	عبور صلیبیان از آسیای صغیر - عزیمت بالدوین و تانکرد به طرسوس - عبور از ارمنستان و...
۲۳۸	فصل پنجم: آغاز محاصره انطاکیه (۲۰ اکتبر تا دسامبر)
۲۳۸	آغاز محاصره - تصرف قلعه حارم - گرسنگی در اردوگاه صلیبی
۲۴۱	فصل ششم: محاصره انطاکیه (دسامبر ۱۰۹۷ م - فوریه ۱۰۹۸ م)
۲۴۱	یورش ترکمان‌ها به صلیبیان و لشکرکشی برای خواربار - فرار بطرس زاهد و ویلیام نجار...
۲۴۶	فصل هفتم: محاصره انطاکیه
۲۴۶	یورش به سوییده - برپایی قلعه محمره
۲۴۹	فصل هشتم: پایان محاصره انطاکیه و تصرف آن (۸ مارس - ۳ ژوئن ۱۰۹۸ م)
۲۴۹	تانکرد قلعه‌ای را در دهانه رودخانه شهر تصرف می‌کند و تمام راه‌های نفوذ را بر محاصره‌شدگان...
۲۵۳	فصل نهم: محاصره انطاکیه از سوی ترکمان‌ها (از ۵ ژوئن تا ۲۸ ژوئن ۱۰۹۸ م)
۲۵۳	آمدن مادر کربوغا به انطاکیه - نامه به خلیفه در مورد سپاه صلیبی - موضوع مادر کربوغا و...
۲۷۰	فصل دهم: از نجات انطاکیه تا نبرد عسقلان (۲۹ ژوئن ۱۰۹۸ م - ۱۲ اوت ۱۰۹۹ م)
۲۷۰	پیشروی به سوی قدس - یورش ریموند پیلت - مرگ آدهمار - حمله سنجیل به باره - اختلاف...
۲۸۹	تاریخ جنگجویان فرنگی بیت المقدس
۲۸۹	مقدمه
۲۹۱	فصل یکم: سفر در دالماشیا و حیلۀ بیزانسی‌ها
۲۹۵	فصل دوم: عبور از سرزمین یونانی‌ها، روابط ریموند سنجیلی و الکسیوس
۳۰۰	فصل سوم: محاصره نیقیه
۳۰۵	فصل چهارم: بسته شدن راه‌ها و آغاز محاصره انطاکیه
۳۱۶	فصل پنجم: تشدید محاصره انطاکیه
۳۲۶	فصل ششم: غلبه بر انطاکیه
۳۳۱	فصل هفتم: محاصره انطاکیه از سوی کربوغا و کشف نیزه مقدس
۳۴۱	فصل هشتم: شکست کربوغا
۳۴۷	فصل نهم: مرگ آدهمار و گزارش درباره‌ی رویا
۳۵۶	فصل دهم: تصرف باره و معرفه‌النعمان

۳۶۷	فصل یازدهم: از سرگیری پیشروی و آغاز محاصره عرقه
۳۷۸	فصل دوازدهم: رؤیاهای و دردسر نیزه مقدس
۳۹۰	فصل سیزدهم: رها کردن محاصره عرقه و حرکت دوباره به سوی بیت المقدس
۴۰۲	کبوتری که نامه‌ای را برای کشتن صلیبی‌ها حمل می‌کرد
۴۰۳	فصل چهاردهم: محاصره بیت المقدس و تصرف آن
۴۲۰	فصل پانزدهم: حوادث پس از سقوط بیت المقدس و جنگ عسقلان
۴۲۹	نمایه اعلام
۴۴۱	نمایه مکان‌ها

پیشگفتار

منابع جنگ اول صلیبی ضمن تنوع، از مهم‌ترین متون و منابع غربی جنگ اول صلیبی است. در این میان، سه کتاب مهم‌ترند که در این مجموعه قرار گرفته‌اند. اول کتاب تاریخ حاجیان بیت‌المقدس^۱ تألیف فوشیه شارتی،^۲ اهل فرانسه و از حاضران در مجمع کلمون فرانسه است. همان مجمعی که پاپ اوربان دوم در آن ضرورت لشکرکشی به شرق مدیترانه و سرزمین مقدس فلسطین را بازگفت. فوشیه شارتی به همراه استیون بلوایی، عازم مشرق‌زمین و در ژوئن سال ۱۰۹۷م، کشیش مخصوص بالدوین اول شد. این مورخ کلیسایی تاریخ خود را در سه نوبت؛ در سال‌های ۱۱۰۱، ۱۱۰۶ و ۱۱۲۴-۱۱۲۷م، نوشته است. واقع‌بینی در حوادث مربوط به مسیحیان صلیبی، یکی از ویژگی‌های بارز اوست، مگر آنجا که نسبت به مسیحیان شرقی بیزانس بی‌مهری می‌کند و از خود تعصب نشان می‌دهد. ارائه اطلاعات دقیق از تأثیرپذیری صلیبی‌ها از فرهنگ و سنن شرقی و آمیختگی آنها با ساکنان مسیحی شرق مدیترانه، وضعیت جغرافیایی تاریخی منطقه جنگ‌ها مثل معیشت مردم، حیوانات آن دیار و رودخانه‌ها در قالب جملات کوتاه و رسا، که به قول رنه گروسه فرانسوی، یادآور سبک نگارش «توسیدید» مورخ روم باستان است. اعمال حاجیان بیت‌المقدس یا تاریخ فوشیه سه بخش دارد.

بخش اول: حوادث مجمع کلمون تا وفات گودفروا بویونی، اولین پادشاه صلیبی

بیت‌المقدس؛

بخش دوم: گزارش سلطنت بالدوین اول، جانشین گودفروا بویونی تا مرگ او؛

بخش سوم: از سلطنت بالدوین دوم تا مرگ مورخ در ۱۱۲۷م (۵۲۱ق) در بیت‌المقدس.

1. *Gesta Francorum Iherusalem Peregrinantium*

2. Fulcher of Chartres

فوشیه شارتری در تمام نبردها و سفرها همراه بالدوین اول بوده و مشاهدات و معاینات خود را ثبت کرده است. شایان گفتن است که پس از ارائه متن لاتینی این کتاب به دست هگنمایر بود که فوشیه در عرصه تاریخ‌نگاری اروپا مشهور شد. با ترجمه انگلیسی آن به دست راهبه «فرانسیس ریا» در ۱۹۱۶م، و چاپ منقح آن در ۱۹۶۹م، از سوی پروفیسور «وَنگ» شهرتش افزون شد. نادانی و تعصب این مورخ نسبت به اسلام که ویژگی بیشتر مورخان قرون وسطاست، در کتاب برجسته است. او به غلط مسلمانان را دشمن مسیح معرفی کرده و در صفحات کتابش آنها را با صفات و القابی چون کافر، بت پرست، سنگدل و وحشی یاد می‌کند. رانسیمان، او را یکی از داناترین و قابل اعتمادترین وقایع‌نگاران لاتین می‌داند. این کتاب از متن عربی آن، که از سوی دکتر زیاد العسلی صورت گرفته، برگردان شده است. کتاب دیگر گشتا یا چستا از مورخی ناشناخته و از منابع دست اول جنگ اول است.

نام کامل کتاب *Gesta Francorum Aliorum Hierosolymitanorum* یا تاریخ فرنگیان و حاجیان بیت المقدس است. نویسنده کتاب ظاهراً یک فرماندهی سیسیلی الاصل است. زیرا نسبت به هیمو فرماندهی تعصب شدیدی داشته و سعی کرده همراه او وقایع تاریخی مرتبط با این سردار صلیبی — همان که امیرنشین صلیبی انطاکیه را تأسیس کرد — را به نگارش درآورد. گزارش جنگ صلیبی از آغاز تا رمضان ۴۹۲ق، که صلیبی‌ها بر سپاه فاطمیان در قدس پیروز شده و نیز آخرین گزارش، یعنی رویارویی فاطمیان و دشمنان صلیبی‌شان در نزدیکی عسقلان محتوای کتاب است. نویسنده مردی متعصب و به تعبیر رانسیمان ساده‌لوح و ستایشگر هیموند است که به خاطر همین ستایشگری و همراهی با امیر فرماندهی انطاکیه است که این تاریخ در اروپا مشهور شده است. اسلوب دوگانه نگارش کتاب موجب شده تا پژوهشگران بر تدوین این تاریخ به دست دو فرد گواهی دهند. در مورد واژه «گشتا» باید اشاره کرد این واژه لاتینی به معنای رویداد است و لفظ *Geschichte* (گشیشت) که از سده هجدهم میلادی در زبان آلمانی جایگزین واژه *Historie* شد، از همین ریشه *Geschehen* (گشِهِن) به معنای رخ داد، حادثه، یا رشته رویدادهاست و آن هم از همین ریشه لاتینی *Gesta* (گشتا).

در کتاب جامعه فئودالی، مارک بلوخ (ترجمه فارسی، ج ۱، ۱۷۲، پاورقی ۲۱) هم اشاره شده که لفظ *Gesta* از همین ریشه و به معنای قالب شعری است برای شرح داستان‌های رمانتیک و ماجراجویانه در قرون وسطا.

ریموند آگیلی^۱ مؤلف کتاب سوم هم یکی از رهبران و مورخان نخستین جنگ صلیبی (۱۰۹۶-۱۰۹۹) است. او در کنار ریموند سنجیلی، کنت تولوز و پرووانس، که ریاست غیر روحانی نخستین حمله صلیبی را به عهده داشت، همچنین در معیت آدهمار اسقف لویوی و نماینده پاپ اوربان دوم، به صف شوالیه‌های صلیبی پیوست و در حین سفر به عنوان کشیش مخصوص کنت تولوز انتخاب شد. او در کتابش اشاره می‌کند که کشیش لویوی بوده است. وی در محاصره انطاکیه و هنگام ورود به بیت‌المقدس، ریموند، کنت تولوز را همراهی کرد و همین نکته اهمیت خاصی به کتاب می‌بخشد.

نام کتابش تاریخ جنگجویان فرنگی بیت‌المقدس یا تاریخ فرنگیان بیت‌المقدس (*Historia Francorum qui Ceperunt Iherusalem*) می‌باشد.

مؤلف بیان می‌دارد که نگارش تاریخ، طرح مشترک او و پونس بالازون بود، اما به علت کشته شدن وی، او به تنهایی کار نگارش را به عهده گرفت. وی اذعان می‌دارد که دانسته‌هایش بیش از مطالبی است که درج شده، اما ترجیح داده که بیشتر به فعالیت نیروهای کنت ریموند بپردازد و با اینکه از هواداران او بوده، خطاهایش از جمله درنگ طولانی در انطاکیه و سیاست دوستانه‌اش با بیزانسی‌ها را نادیده نگرفته است. همان‌گونه که خود گفته، به منظور پیشگیری از بروز خطا، به تفصیل به ذکر وقایع پرداخته و مشاهدات خود را مکتوب کرده است.

وی تلاش خود را به کار بسته تا تمام فعالیت‌های صلیبی‌ها را که علیه مسلمانان و حتی علیه اماکن مقدس ایشان صورت گرفته، عمل مسیح نشان دهد، عملی که به دست سربازان وی انجام گرفت و برای اینکه اعمال آنها را شرعی جلوه دهد و اعتماد و احترام خوانندگان کتاب را در دوران تسلط کلیسا نسبت به گزارش‌های پیروزی‌های ایشان و حوادث ساختگی خود جلب کند، مطالبی را از کتاب‌های دینی و به‌ویژه تورات و انجیل در جای‌جای کتاب خود می‌گنجاند. کتاب ریموند آگیلی که به زبان لاتینی نوشته شده، ضمن آنکه حوادث جنگ اول صلیبی تا نبرد عسقلان را شرح می‌دهد، نظام اجتماعی صلیبیان در سرزمین شام را نیز بازگو می‌کند. او نخستین کسی است که ماهیت گروه‌های نظامی چون شوالیه‌های مهمان‌نواز و معبد و دیگر گروه‌های دینی را تبیین کرده، ضمن آنکه در توصیف شجاعت و دلوری‌های آنها مبالغه کرده است.

سبک نگارش سطحی و نامناسب کتاب که ناشی از کم‌بهره‌مندی نویسنده از علوم و معارف است، باعث شده این اثر در مقایسه با دیگر کتاب‌های صلیبی که به شیوه نگارش اهتمام

1. Raymond d'Agiles

داشته‌اند، اثری کم‌ارزش‌تر شمرده شود، اما نباید تردید کرد که این کتاب از آثار و متون ارزشمند کلاسیک تاریخ جنگ‌های صلیبی است. رانسیمان اعتقاد دارد این کتاب در ۱۰۹۹م، خاتمه یافته است.

این کتاب برای نخستین بار در ۱۶۱۲م، در جلد اول مجموعه بونگار به چاپ رسید و در نیمه قرن نوزدهم در جلد سوم مجموعه مورتخان جنگ‌های صلیبی به زبان فرانسه و در پاریس چاپ شد. در سال ۱۹۶۸م، از سوی یک زوج آمریکایی به نام‌های ژان هوگ و لوریتا هیل، به انگلیسی ترجمه و در فیلادلفیا به چاپ رسید. ترجمه عربی آن از روی همین نسخه انگلیسی و در سال ۱۹۸۹م، از سوی حسین محمد عطیه در مصر چاپ شد و برگردان فارسی این کتاب از همین ترجمه عربی صورت گرفته است.

این سه منبع اصلی جنگ اول، به ترتیب از سوی خانم دکتر زهرا نظری، عضو هیئت علمی دانشکده الهیات دانشگاه الزهراء (س)، آقای دکتر ستار عودی عضو هیئت علمی دانشنامه جهان اسلام و خانم دکتر شهلا بختیاری عضو هیئت علمی دانشکده ادبیات دانشگاه الزهراء (س) به فارسی برگردان شده است. بر ماست که از این مترجمان ارجمند سپاسگزاری کنیم و امیدواریم مجموعه این ترجمه‌ها، پژوهشگران را مفید افتد.

عبدالله ناصری طاهری

عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء (س)

پاییز ۱۳۹۰

مقدمه

فوشیه شارتری (Fulcher of Chartres) مورخ معاصر جنگ اول و مولود فرانسه در سال ۱۰۵۸م، است. وی با تاریخ خود به نام *Gesta Francorum Iherusalem Peregrinantium* یا اعمال حاجیان بیت المقدس یکی از مهم‌ترین متون تاریخی جنگ‌های صلیبی را در مدرسه تاریخ نگاری مسیحی بر جای گذاشت.

او از حاضران مجمع تاریخی کلرمون در فرانسه بوده است. همان مجمعی که در آن پاپ اوربان دوم ضرورت لشکرکشی به صفحات شرقی دریای مدیترانه و بازپس‌گیری فلسطین یا سرزمین مقدس را تشریح کرد. البته گفتنی است در این مجمع مورخان صلیبی دیگر مانند مورخ ناشناخته کتاب اعمال فرنگیان — *Gesta Francorum* — و ریموند آگیلی، بولدریک دوللی، رابرت راهب و گبیرت نوجنتی (نورنتی) حضور داشته‌اند، اما آنچه در مجمع تاریخی کلرمون رخ داده فقط از تراوش قلم فوشیه شارتری دریافت‌شدنی است. رانسیمان معتقد است این مورخ کلیسایی فرانسوی، کتاب را در سه نوبت، و در سال‌های ۱۱۰۱، ۱۱۰۶ و ۱۱۲۷-۱۱۲۴م، نوشته است. واقع‌بینی در حوادث مرتبط با مسیحیان صلیبی یکی از ویژگی‌های بارز اوست، جز آنجا که نسبت به بیزانسی‌ها بی‌مهری می‌کند و از خود تعصب نشان می‌دهد.

ارائه اطلاعات دقیق از تأثیرپذیری صلیبی‌ها از فرهنگ و سنن شرقی و آمیختگی آنها با ساکنان مسیحی شرق مدیترانه، وضعیت جغرافیای طبیعی و تاریخی منطقه جنگی، مانند نوع معیشت، حیوانات، نهرها، در قالب جملات کوتاه و رسا، که به قول رنه گروسه از این نظر یادآور «توسیدید» مورخ روم باستان است، از مشخصات بارز این متن تاریخی است. کتاب او سه بخش دارد؛

بخش اول: حوادث مجمع کلرمون تا وفات گودفروا بویونی، اولین پادشاه صلیبی

بیت المقدس؛

بخش دوم: گزارش سلطنت بالدوین اول جانشین گودفروا بویونی تا مرگ او؛
بخش سوم: از روی کار آمدن بالدوین دوم تا مرگ مورخ در ۱۱۲۷ م (۵۲۱ق) در بیت المقدس.
فوشیه شارتی که کشیش ویژه بالدوین اول است، در تمام نبردها و سفرها همراه او بوده و
به عنوان یک گواه، وقایع تاریخی را با قلم مشاهدات و معاینات ثبت کرده است. شایان گفتن
است که این مورخ مشهور پس از تصحیح و ارائه متن لاتینی کتابش به دست هگنمایر بود که در
عرصه تاریخ‌نگاری اروپا شهرت یافت و با ترجمه انگلیسی آن به دست راهبه فرانسیس ریا در
۱۹۱۶ م، و چاپ منقح انگلیسی آن در ۱۹۶۹ م، به دست پروفیسور «وَنگ» شهرت مورخ افزون
شد. جهل و تعصب این مورخ شهیر صلیبی نسبت به اسلام، که البته ویژگی بیشتر مورخان
مسیحی قرون وسطاست، برجسته است و مسلمانان را به غلط دشمنان مسیح (ع) دانسته و آنها را
در متن کتاب با صفاتی چون کافر، بت پرست، سنگدل و متوحش معرفی می‌کند و معتقد است
«مسلمانان برای بتی به نام محمد نبی نماز می‌گزارند». همان نگاه جاهلانه و غلطی که ذهنیت
مسیحیان را در قرون میانی نسبت به اسلام و مسلمانان شکل داده است.
به هر روی، این متن و منبع دست اول تاریخ جنگ‌های صلیبی اینک پیش روی خوانندگان
فارسی‌زبان است تا با عنایت به همان ویژگی اصلی مورخ — اسلام‌ستیزی و اسلام‌هراسی کاذب
و غیر عادلانه غربی — رخدادهای این پدیده مهم تاریخی را در پیش روی داشته باشند.

عبدالله ناصری طاهری

عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء (س)

شهریور ۱۳۸۸

تاریخ حاجیان بیت المقدس

تألیف: فوشیه شارتی

ترجمه: دکتر زهرا نظری (عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء)

مقدمه مؤلف

۱. کارهای دلاورانه مردان، نه تنها مایه مسرت و شادمانی زندگان است که برای مردگان نیز مفید است. به ویژه تلاش آن دسته افرادی که برای خداوند کارزار نمودند، یا اعمالی را که مؤمنان خاضعانه سر زبان می‌آوردند. چه، آن دلاوری‌ها در لابه‌لای خاطرات آنها محفوظ است. زندگان با شنیدن اهداف پاک اسلاف خود و اینکه چگونه آنها با تبعیت از اصول اناجیل، زندگی مادی را خوار شمرده، والدین، همسران و دارایی‌های خود را رها کردند، به پیروی از مسیح تشویق می‌شوند.^۱ زمانی که مؤمنان اعمال نیک پیشینیان را به یاد می‌آورند، برای آنها دعا می‌کنند و به واسطه محبت و دوستی آنها برایشان، دعا و نماز به جا می‌آورند؛ خواه آنها را بشناسند، یا نه و این کار برای افرادی که در راه خدا جان باخته‌اند، منافع زیادی دارد.

۲. به این جهت و در پاسخ به پافشاری برخی دوستان به نقل اعمال نیک فرنگیان پرداختم. آنها دستورهای خداوند را گردن نهاده و مسلحانه برای تکریم منجی (مسیح) راهی قدس شدند. آنچه را که در آن سفر خود شاهد بودم و لازم دیدم ذکر شود، در حد توانایی ساده و صادقانه نقل می‌کنم. ۳. با اینکه جرأت ندارم اعمال فرنگیان را با کارهای بزرگ اسرائیلیان یا مکابی‌ها، یا بسیاری از اقوام برگزیده خداوند که دارای معجزات متعدد بودند، مقایسه کنم، اما اعتقاد دارم کارهایی که فرنگیان به انجام رساندند کمتر از اعمال آنها نبود. چندین مرتبه معجزات الهی در میان آنها به

۱. متی، ۱۲: ۲۹؛ مرقس، ۱۰: ۲۹؛ لوقا، ۱۸: ۲۹؛ متی، ۱۶: ۲۴؛ مرقس، ۸: ۳۴؛ لوقا، ۹: ۲۳.

وقوع پیوست و من کوشیدم تا با نگارش، خاطره آنها را زنده نگه دارم. پس چگونه فرنگیان با بنی اسرائیل و مکابی‌ها متفاوت هستند؟

حقیقت این است که ما این فرنگیان را در همان سرزمین‌ها مشاهده کردیم. بسیاری در مواقع آنها نزدیک ما بودند و یا اخباری درباره آنها می‌شنیدیم. اعضایشان قطع می‌شد، یا با تیر مجروح شده، یا به صورت‌های دیگر شهید می‌شوند. همه اینها در راه محبت مسیح اتفاق می‌افتاد. تهدیدها یا تشویق‌ها آنها را از حرکت باز نمی‌داشت، بلکه اگر شمشیر برنده به ما نزدیک بود، بسیاری از افراد ما به جهت محبت مسیح از شهادت دوری نمی‌کردند.

۴. هزاران نفر در این حمله به شهادت رسیدند. چه، هر کس که حتی قساوت قلب داشته، اعمال آنها را بشنود و احساس خشوع نمی‌کند و صدایش را در ستایش مسیح بلند نمی‌کند؟ چه کسی تعجب نمی‌کند هنگامی که مشاهده کند با اینکه تعداد ما اندک بود، نه تنها مقاومت نمودیم، بلکه در قلب سرزمین‌های دشمن زندگی کردیم؟ چه کسی مشابه این را دیده است؟ در یک سمت ما، مصر و حبشه قرار داشت و در سمت دیگر سرزمین‌های عرب (جزیره‌العرب)، سوریه، آشور، بین‌النهرین و سرزمین فارس. دریای عظیمی ما را از سرزمین‌های مسیحیان جدا می‌کرد و خداوند به مشیت خود ما را در دست جلادان قرار داد، اما دستان قدرتمند او ما را حمایت نمود. خوشا به حال امتی که خداوند همراه آنها باشد.^۱

۵. به‌زودی در ادامه تاریخ، آغاز این حوادث را نقل خواهیم کرد و توضیح خواهیم داد که چگونه همه ملت‌های غربی و فقط برای پیروزی این حمله (صلیبی) گرد هم جمع شدند.

کتاب اول: درباره کارهای فرنگیان، زائران بیت المقدس

مجلسی که در کلرمون منعقد شد

در سال ۱۰۹۵م، زمانی که هانری در آلمان^۲ و فیلیپ در فرانسه^۳ حکومت می‌کردند و زشتی‌ها و شرارت‌ها در مناطق مختلف اروپا به سبب بی‌ثباتی در عقیده انتشار یافته بود، پاپ اوربان

۱. مزامیر، ۳۳: ۱۲.

۲. هانری چهارم (۱۰۵۴-۱۱۰۶م) پادشاه آلمان و دشمن پاپی که شروع به اصلاحات کلونی کرده بود، به عنوان امپراتور روم از طرف پاپ مخالف، کلمان سوم در سال ۱۰۸۴م تاجگذاری کرد و موافقت فوشیه با حرکت کلونی بر ضد امپراتوری که او را «مدعو» نامیده است، آشکار می‌گردد.

۳. فیلیپ اول (۱۰۶۰-۱۱۰۸م) که به خاطر رابطه نامشروعش با برترادامونترفرات با کلیسا برخورد پیدا کرد و حکم به محرومیت وی از مجمع کلرمون در نوامبر سال ۱۰۹۵م، داده شد.

دوم^۱ که مردی برجسته در ذات و صفات بود، با حکمت و هوشیاری خود برای بالا بردن موقعیت کلیسای مقدس تلاش می‌کرد.

او مشاهده کرد که مردم اعم از عالم و عامی دیانت مسیح را زیر پا گذاشته، لگدکوب کرده‌اند و در کار نیک اهمال می‌کنند و پادشاهان سرزمین‌ها، هر یک با دیگری در نزاع و کشمکش بی‌پایان به سر می‌برند. او می‌دید که مردم متاع دنیا را از یکدیگر می‌ربایند و بسیاری از اسیران به ناحق بازداشت شده و در سیاهچال‌های زندان گرسنگی و سختی می‌کشند تا فدیۀ سنگین آنان پرداخته شود، یا از عذاب بدبختی‌های سه‌گانه، یعنی گرسنگی، تشنگی و سرما، آن‌قدر در رنج به سربرند تا در خفا جان به جان‌آفرین تسلیم کنند و می‌دید که حرمت مکان‌های مقدس شکسته شده و آتش در صومعه‌ها و کلیساها افتاده است و هیچ‌کس از آزار در امان نیست و شؤن انسانی و الهی مورد تحقیر و تمسخر قرار گرفته است.

هنگامی که اوربان شنید که ترکان، مناطق داخلی سرزمین‌های بیزانس را تصرف کرده‌اند و مسیحیان در برابر این قوم وحشی ویرانگر تسلیم گردیده‌اند،^۲ احساس پرهیزگاری و دینداری او برانگیخته شد و به عشق خداوند کوه‌ها را به قصد سرزمین فرانسه درنوردید و بزرگان را به مجلسی که در شهر کلرمون^۳ در اوفیرن برگزار می‌شد فراخواند. این مجلس که برای برپایی آن فرستادگانی را به همه مناطق اعزام کرده بود، از ۳۱۰ اسقف و کشیش^۴ تشکیل می‌شد. در روزی معین همگی گرد پاپ اوربان جمع شدند. او خطابه‌ای بلیغ ایراد کرد و در آن هدف خود را از

۱. اوربان دوم (۱۰۸۸-۱۰۹۹م) دوست و شاگرد گریگوری هفتم (۱۰۷۳-۱۰۸۵م) بود که پرچم حرکت اصلاحی کلونی را بر دوش داشت. کلمان سوم با دستگاه پاپ درگیری پیدا کرد و از آن مستقل گردید و او کسی بود که حرکت صلیبی را همراهی نکرد.

۲. فوشیه در اینجا به اشغال آسیای صغیر در شرق امپراتوری روم بیزانس، از سوی ترکان سلجوقی اشاره می‌کند که در پی شکست امپراتور رومانوس دیوژانوس در جنگ ملازگرد در ۲۶ اوت ۱۰۷۱م، اتفاق افتاد.

۳. گزارش فوشیه، یکی از گزارش‌های اندکی است که از وقایع مجلس کلرمون به دست ما رسیده و آن عبارت است از:

رابرت راهب: *RHC, OCC. II in (Paris Imprimerie Imperiale, 1866)*.

بالدریک اوف دول: *RHC, OCC. IV in (Paris Imprimerie Nationale, 1879)*.

گیبرت نوجنتی: *RHC, OCC. IV, pp.137-140*.

این موضوع به‌طور مفصل در *Daha Munro, "The Speech of Pope Urban II", AHR, XI, 1906, pp.231, 242* مورد بحث قرار گرفته است.

۴. به حسب مآخذ مختلف، تعداد اعضا متفاوت ذکر شده و احتمال دارد در طول زمان برگزاری، مجلس تغییر کرده باشد (HF., 122, note 1G).

دعوت، بازگو نمود^۱ و با صدایی پر از حزن و اندوه، ایشان را از بلایایی که کلیسا بدان مبتلا شده بود، مطلع نمود. او سخنرانی رسایی درباره توفان‌های ویرانگری که جهان گرفتار بی‌ایمانی را دربر می‌گرفت، ایراد کرد. او با فروتنی همگان را به بازگشت به نیروی ایمان فراخواند تا آنان عزم و اراده را برای خوار نمودن بدی‌های شیطانی در درون خود برانگیزند و تلاش کنند تا موقعیت برجسته و ممتاز کلیسای مقدس را که اسرار آن را تضعیف کرده بودند، بدان بازگردانند.

سخنرانی اوربان در مجمع

ای برادران عزیز، ای خادمان خداوند، در این دیار، من اوربان، دانشمند بزرگ، به اذن خداوند که عالم به همه هستی است، در این دوره تعصب و جمود به نزد شما آمده‌ام، تا از عنایات الهی آگاهتان سازم: «من به راستی امیدوارم که نمایندگان اسرار الهی افرادی صالح و مؤمن باشند و به ریا آلوده نشده باشند».^۲

هنگامی که یکی از شما بی‌دین یا نیرنگ‌باز، دور از انصاف و عقل و عدالت و مانع تحقق اراده خداوند بر روی زمین باشد، من به یاری خداوند، به راست کردن کژی‌های او مبادرت خواهم کرد. خداوند شما را گماشتگانی بر بیت خویش قرار داد، تا هنگامی که زمان آن رسید او را به هر مقدار توشه که می‌توانید یاری دهید هنگامی که صاحبان شما را درستکار بیابید، برکت حتمی خویش را بر شما فرو خواهد فرستاد.^۳ شما چوپان نامیده شده‌اید، پس همچون مزدوران نشوید. چوپان حقیقی باشید و چوبدستی خود را به دست گیرید، غافل نشوید و از تمامی اطراف گله‌ای که بر عهده شما گذاشته شده نگهبانی کنید.^۴

۱. مجلس در زمانی بین ۱۸-۲۸ نوامبر سال ۱۰۹۵ م (HF., 122, note 10) تشکیل شد.

۲. اکورتوس، ۴: ۱-۲؛ بدین ترتیب انسان‌ها باید ما را خادمان مسیح و نمایندگان اسرار به حساب آورند، پس در بین نمایندگان جستجو می‌شود تا انسانی امین و مورد اعتماد یافت شود.

۳. پژوهشگر دانا، مونرو معتقد است پاپ در کلمون سه سخنرانی ایراد کرده و از مردان کلیسا تقاضای پشتیبانی از حرکت اصلاحی کلونی را کرده است و امید داشته که مؤمنان صلیب را حمل نمایند. سپس آموزش‌های عملی به راه انداختن تا از ابزار و وسایل عملی مورد استفاده در حمله صلیبی اطمینان حاصل کند (HF., 124, note 1).

متی، ۲۴: ۴۵-۴۶؛ کیست آن غلام امین و دانا که خداوندش بر عیال خویش گماشته باشد که غذا را در زمان معین به آنها رساند، پس چه فرخنده است حال آن غلامی که آقای وی آمده او را در عمل خود چنین مشغول ببند.

۴. یوحنا، ۱۰: ۱۲-۱۳؛ کسی که مزدور است و چوپان نیست و گله از آن او نیست، وقتی می‌بیند گرگ می‌آید، گله را می‌گذارد و می‌گریزد پس گرگ می‌آید و می‌ریاید و گوسفندان را متفرق می‌کند و گریختن مزدور برای آن است که او فقط مزدبگیر است و به فکر گله نیست.

اما هنگامی که گرگ به خاطر اهمال و کوتاهی شما، گوسفندی را ربود، شما فقط در مورد آنچه خداوند برایتان فراهم ساخته زیان نمی‌کنید، بلکه پس از آنکه چوبدستی جلااد بر سرتان کوبیده شد، در دوزخ نیز لعنت‌شدگان را ملاقات خواهید کرد و چنان که در کتاب مقدس آمده: «شما نمک زمین اید»^۱ ولی اگر خود فاسد شوید چگونه کار نمک را انجام می‌دهید. آه، چه بسیار مردان که لازم است نمکین نمایند.^۲ بر شما باد که با نمک حکمت اصلاحگر خود، جاهلانی را که بر سر لذت‌های دنیا با یکدیگر دشمنی می‌کنند، اصلاح کنید؛ وگرنه به‌زودی به سبب طغیانشان به سنگ‌ها تبدیل خواهند شد و هنگامی که خداوند ایشان را فرامی‌خواند، آنان را نیازمند نمک حکمت خواهد یافت؛ زیرا که اگر در شما فساد و خطایی به سبب سستی در انجام واجبات مشاهده کند، در حال، دستور خواهد داد که شما را با حقارت به گودال جهنم دراندازند^۳ و چون نمی‌توانید این خسارت را جبران کنید، پس به‌زودی حکم به رانده‌شدنتان خواهد کرد و بی‌درنگ شما را از درگاه خود می‌راند و از محبت خویش محروم می‌کند.

ولی کسی که می‌خواهد اصلاح کند باید حکیمی دوراندیش، فروتن، عالم و دوستدار صلح، جویای حقیقت، پرهیزکار عادل، منصف و پاک باشد؛ زیرا چگونه جاهل می‌تواند دیگری را دانا نماید، یا متکبری دیگری را متواضع کند و شخص آلوده دیگری را پاک نماید؟ وقتی کسی صلح و سلامت را دوست نمی‌دارد، چگونه می‌تواند آن را تحقق بخشد؟ و هنگامی که دستان کسی آلوده باشد، چگونه می‌تواند آلودگی دیگری را پاکیزه سازد؟ در کتاب آمده که: «اگر نابینایی نابینای دیگری را راهنمایی کند، هر دو با هم در چاه می‌افتند».^۴

بنابراین، ابتدا خویشتن را اصلاح کنید تا آنگاه که افراد تحت وصایت خود را اصلاح می‌نمایید، سزاوار ملامت نباشید و اگر می‌خواهید به‌راستی دوستان خدا باشید، پس با آسودگی خاطر بدانچه مورد رضایت اوست، عمل کنید.

من مخصوصاً از شما می‌خواهم شؤون کلیسا را رعایت کنید و از شریعت آن محافظت نمایید، تا آنکه بدعتگذاران سوداگر دین، ریشه آن را از میانتان برنکنند و بدانید که فروشندگان و خریداران را تازیانه الهی خواهد نواخت^۵ و به‌زودی با بیچارگی و بدبختی از درهای تنگ، به

۱. متی، ۵-۱۳.

۲. متی، ۵: ۱۳؛ مرقس، ۹؛ لوقا، ۱۴: ۳۴.

۳. مرقس، ۹: ۴۸.

۴. لوقا، ۶: ۳۹؛ «آیا می‌تواند نابینا راه برد، نابینایی را آیا نمی‌افتند هر دو در چاه».

۵. متی، ۲۱: ۱۲؛ عیسی به داخل خانه خدا رفت و کسانی را که در صحن خانه خدا خرید و فروش می‌کردند بیرون کرد، میزهای صرافها و بساط کبوترفروشها را به هم زد.

سوی هلاکت کامل رانده خواهید شد.^۱ از آزادی و حریت کلیسا در برابر نیروهای دنیوی از هر نظر محافظت کنید و با امانتداری نسبت به حفظ خوبی‌ها بکوشید و بدانید که کار شما بی‌مزد نمی‌ماند. نفرین بر هر که اسقفی را برآید و نفرین بر هر کسی که راهب یا کشیش یا راهبه یا خادمان ایشان، یا حجاج و تجار را برآید و بیازارد. دزدان و کسانی که خانه‌ها را به آتش می‌کشند و هر کس به آنان کمک و یاری می‌رساند، همگی مستحق آن هستند که از کلیسا طرد و محروم گردند.

گریگوری گفت:

بر ماست که به‌طور خاص مجازات سختی را در مورد کسی که از دیگران دزدی می‌کند در نظر بگیریم، چرا که عقوبت اخروی نه برای سرقت او، بلکه برای سخاوتمند نبودن وی درباره دارایی‌اش مقرر شده است.

و این چیزی است که برای مرد ثروتمند چنان که در روایت معروف در کتاب مقدس آمده، حاصل می‌شود.^۲ پس او به جهت سرقت مال غیر، عقوبت نمی‌شود، بلکه به دلیل استفاده نادرست از ثروت خود، مجازات می‌شود.

مرقس، ۱: ۱۵؛ هنگامی که وارد اورشلیم شدند، عیسی به خانه خدا رفت و آنانی را که در آنجا مشغول خرید و فروش بودند، بیرون راند و بساط صراف‌ها و کبوترفروش‌ها را واژگون ساخت. لوقا، ۱۹: ۴۵-۴۶؛ هنگامی که عیسی وارد خانه خدا شد، کسانی را که در آنجا مشغول خرید و فروش بودند، بیرون کرد و بساط ایشان را برچید. به آنها گفت: «خداوند در کتاب آسمانی می‌فرماید: خانه من محل دعاست ولی شما آن را به محل غارت دزدان تبدیل کرده‌اید». یوحنا، ۲: ۱۵؛ عیسی با چند طناب، یک شلاق ساخت و همه را از آنجا بیرون کرد. گاوها و گوسفندها را بیرون راند، سکه‌های صراف‌ها را روی زمین ریخت و بساط آنها را واژگون کرد. ۱. لوقا، ۱۳: ۲۴؛ بکوشید از در تنگ وارد شوید، من به شما می‌گویم که بسیاری تلاش خواهند کرد که وارد شوند، اما نمی‌توانند.

متی، ۷: ۱۳؛ از در تنگ وارد شوید، زیرا جاده‌ای که به جهنم و هلاکت منتهی می‌شود خیلی پهن و دروازه‌اش بسیار بزرگ است و کسانی که از آن وارد می‌شوند، بسیارند. ۲. لوقا، ۱۶: ۱۹-۳۰؛ مردی مالدار بود که جامه‌های سرخ و ارغوانی می‌پوشید و هر روز سرگرم عیش و نوش و خوشگذرانی بود. فقیری به نام عازر بود که بر در خانه مالدار افتاده بود و جراحات‌ها در بدن داشت و آرزو داشت که از ریزه‌های سفره مالدار سیر شود، سگان جراحات‌های او را می‌لیسیدند. پس فقیر مرد و فرشتگان او را به نزد ابراهیم بردند و مرد ثروتمند نیز مُرد و او را در قبری گذاشتند، پس چشم باز کرد و خود را در جهنم و معذب دید. ابراهیم را از دور دید و عازر را در حصار ابراهیم، پس فریاد زد: ای پدر، ای ابراهیم، بر من ترحم کن و عازر را بفرست تا نوک انگشتش را در آب فروبرد و زبان مرا خنک کند چون در میان شعله‌های آتش عذاب می‌کشم. ابراهیم به او گفت: فرزندم به خاطر بیاور که تو در دوران زندگی هر چه می‌خواستی داشتی، اما

ای برادران عزیزم، به درستی شما خود می بینید که دیری است عالم را بدی ها و شرارت ها به فساد کشانده، به ویژه در برخی از نقاط سرزمین شما، چنان که برای ما گزارش داده اند. چه بسا علت کوتاهی شما در برپایی عدل آن باشد که هیچ کس جرأت سفر کردن در راه ها با امید به سلامت را نداد، روزها از ربوده شدن به دست راهزنان و شب ها از دزدان می هراسد؛ چرا که در معرض قساوت و محاصره است. خواه داخل بنایی باشد، یا خارج آن. و بر این اساس او شما را به تجدید مصالحه ای که به «مصالحه الله» معروف است و از گذشته دور آباء کلیسا بدان اعتراف می کردند، وادار می کند. من به شدت همه شما را به اجرای دقیق آن در همه اماکنی که زیر فرمان کلیساست، تشویق می کنم؛ بلکه می گویم اگر کسی به اراده خود و از روی طمع یا کبر و غرور مفاد این مصالحه را نقض کرد از طرف این مجلس باید از حکومتی که از جانب خدا به او واگذار شده، محروم گردد.

تشویق پاپ برای سفر به بیت المقدس^۱

هنگامی که این امور و غیر آن مورد توافق همگان قرار گرفت، همه حاضرین اعم از عالم و عامی آشکارا برای سخنان پاپ اوربان خدا را سپاس گفتند و خالصانه به اطاعت از فرامین او تعهد کردند ولیکن بلافاصله پاپ اضافه کرد: آنچه گفتم از رنج ها نمی کاهد بلکه آن را افزایش می دهد و بلکه این بدترین رنج و محنتی است که بر مسیحیت در آن سوی جهان وارد می آید.^۲

عازر به بلای خود مبتلا بود. پس حالا او در آسایش است و تو در عذاب، از این گذشته میان ما و شما دره ای عمیق است، به طوری که اگر کسی بخواهد از اینجا به نزد شما آید، نمی تواند و از نزد شما نیز کسی نمی تواند به این سو آید. آنگاه ثروتمند گفت: ای پدرم ابراهیم! پس عازر را به خانه پدرم بفرست تا پنج برادرم را از این جای رنج و عذاب آگاه سازد تا مبادا آنها هم وقتی بمیرند به اینجا بیایند. ابراهیم گفت: نزد آنها موسی و پیامبران هستند. پس این اخبار را از ایشان می شنوند. مرد ثروتمند جواب داد: نه، ای پدرم ابراهیم، اگر یکی از مردگان نزد ایشان نرود، توبه نمی کنند. ابراهیم گفت: اگر از موسی و پیغمبران نشنوند پس اگر مرده ای هم زنده شود، از او هم نمی شنوند و تصدیق نمی کنند.

۱. این عنوان مناسب فصل سوم نیست؛ زیرا این فصل قدس و کلیسای قیامت و سرزمین های مقدس را متذکر نگردیده است و این موضوع گسترده است و شامل آزادسازی بیزانسیان به عنوان بخش اصلی از اهداف حمله صلیبی است. و در اینجا عناوین فصل های دیگر نیز با مضمون این فصل ها مطابقت ندارد و بهتر بگوییم که تقسیم مطالب و عنوان بندی آن در زمانی متأخر و به دست کاتبی دیگر غیر از فوشیه انجام شده است.

۲. پاپ اوربان دوم این سخنرانی را در ۲۷ نوامبر ۱۰۹۵م، ایراد کرد.

ای فرزندان، خدا از آنجا که شما با او پیمان بسته‌اید که در بین خود صلح و دوستی را حفظ کنید و بیش از گذشته در محافظت از حقوق کلیسا اخلاص داشته باشید، خداوند کژی‌های شما را به منظور اصلاح رابطه میان خود و خدا راست فرمود و شما می‌توانید در این مورد صدق نیت خویش را آشکار کنید. بر شما باد که به کمک برادران خود در مشرق‌زمین که محتاج یاری شما هستند و مدت‌ها است که از شما استمداد کرده‌اند، بشتابید.^۱

همان‌گونه که شما بیشتر می‌دانید، ترکان که ملتی ایرانی هستند، به ایشان هجوم برده‌اند و وارد سرزمین‌های روم شده و به آن قسمتی از بحر متوسط رسیده‌اند که به آن «ذراع قدیس جورج»^۲ می‌گویند و به تدریج اراضی مسیحیان را یکی پس از دیگری جدا کرده‌اند. همان‌گونه که تا به امروز در هفت جنگ آنها را شکست داده‌اند و بسیاری را کشته و اسیر گرفته‌اند، کلیسا را ویران و سرزمین خدا را نابود کرده‌اند، اگر با ایشان تسامح کنید و به ایشان اجازه دهید که دشمنی‌شان را ادامه دهند، بیش از پیش قوم الهی را محاصره و به شکست می‌کشانند. پس من با دعوتی از سر خشوع و نه من، بلکه خداوند از شما، ای لشکر مسیح، می‌خواهد که مردم را در هر مرتبه‌ای که هستند، سواره یا پیاده، غنی یا فقیر تشویق کنید که برای براندازی این مردمان پست از سرزمین‌هایمان^۳ بشتابند و پیش از آنکه زمان از دست رود، دست یاری به سوی ساکنان مسیحی بکشایند. من حاضران را مخاطب قرار می‌دهم و به غایبان اعلام می‌دارم که علاوه بر آن این فرمان حضرت مسیح است که: هر کس بدانجا رود و مرگ او فرارسد، چه در خشکی باشد و چه در دریا و چه به دست کفار کشته شود. خداوند همه گناهان او را خواهد بخشید. من نیز با کمک نیرویی که خداوند در درونم قرار داده، هر کس را که برود، می‌بخشم.

نگ و عار بر ما، اگر گروهی با این حقارت و پستی که بنده شیاطین و اجنه‌اند، بر گروهی که خداوند قادر نعمت ایمان به ایشان ارزانی داشته و به نام مسیح مفتخرشان ساخته، پیروز گردند.

۱. آخرین تقاضای کمک در مجلس پیاچنزا در مارس سال ۱۰۹۵م، از سوی فرستادگان امپراتور بیزانس الکسیوس صورت گرفته است.

۲. «ذراع قدیس جورج» اشاره به دریای مرمره و تنگه بوسفور دارد و همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، پاپ می‌گوید که ترکان شاخه‌ای از ایرانیان هستند و این نشانگر جهل غربیان و صلیبیان بی‌شرم نسبت به ملل شرق و نژادهای ایشان است.

۳. ذکر واژه «سرزمین‌های ما» نشان می‌دهد که اوربان، جهان مسیحیت را به‌رغم وجود آنچه جدایی و تفرقه خوانده می‌شود و در سال ۱۰۵۴م، بین جهان لاتینی کاتولیکی و جهان یونانی بیزانسی پدید آمد، همه را یکپارچه و متحد می‌شمرد.

آه، چه بسیار سرزنش‌ها که حتی از جانب خود پروردگار به شما خواهد رسید، اگر به یاری هم‌کیشان مسیحی خود، قیام نکنید.

پاپ اضافه کرد: آنانی را که به حمله به مؤمنان مسیحی خو گرفته‌اند، فراخوان تا در جنگی که اکنون شروع شده بر کفار حمله برند و جز با پیروزی بدان خاتمه ندهند و باید آنان که زمانی طولانی دزد بوده‌اند، اکنون لشکر مسیح گردند آنان که در گذشته بر علیه برادران و خویشان خود جنگیده‌اند را فراخوان تا بر ضد بربران بجنگند. آنان که برای چند قطعه نقره اجیر و مزدور می‌شده‌اند^۱ باید اکنون ثواب جاودان را کسب کنند. آنان که روح و جسم خود را خسته و ناتوان کرده‌اند اینک برای بزرگی دیگری تلاش کنند. آری، در این ناحیه بیچارگان و فقرا هستند و در آن سوی ثروتمندان و مرفهان. آنجا دشمنان خدایند و اینجا دوستان او. برای آنانی که قصد رفتن دارند مانعی قرار ندهید. بگذارید که کارهایشان را مرتب و اموالشان را جمع کنند و هنگامی که فصل زمستان تمام می‌شود و بهار فرامی‌رسد، حماسه این سفر را در پناه خداوند آغاز کنند.

اسقف لوپوی و حوادثی که در پی آمد

پس از آنکه این سخنان ایراد گردید و غیرت و حمیت حاضران برانگیخته شد، بسیاری از ایشان با اعتقاد به اینکه کاری مهم‌تر از آن وجود ندارد، وعده دادند که بی‌درنگ حرکت کنند و کسانی را که در آن جمع حاضر نبودند، به انجام آن تحریض نمایند. در میان حاضران، اسقف لوپوی آدهمار^۲ حضور داشت و او همان کسی بود که بعدها ریاست روحانی یافت و با خرد و حُسن

۱. متی، ۲۷: ۴؛ در این موقع یهودا که به عیسی خیانت کرده بود، وقتی دید که عیسی به مرگ محکوم شده از کار خود پشیمان شده و سی سکه نقره‌ای را که گرفته بود، پیش کاهنان اعظم و سران قوم آورد، تا به آنها پس بدهد.

۲. آدهمار اوف مونتیل، منتسب به خاندان فیلاتینوا، به کمک پاپ گریگوری هفتم، اسقف لوپوی گردید. کلیساها مستقیماً زیر نظر پاپ قرار داشت و بدین خاطر مرکز نفوذ پاپ و اصلاح کلونی در آن نواحی گردید و پاپ اوربان دوم در ۱۵ اوت ۱۰۹۵م، در لوپوی حاضر شد و از آنجا درخواست‌های خود را برای مجمع کلرمون فرستاد و احتمال دارد که او با آدهمار در لوپوی در خصوص نقشه‌اش برای مجلس و حمله صلیبی مشورت کرده باشد. و ممکن است که او آدهمار را به عنوان نماینده خود برای حمله برگزیده باشد و ترجیحاً باید گفت که یکی از دلایل انتخاب آدهمار از سوی اوربان، گذشته وی و مشحون از توانایی و اخلاص نسبت به پاپ کلونی بوده است و نیز شهرت او در آن منطقه که به زودی مجمع، در آن برپا می‌شد و نیز رابطه مستحکم او با ریموند سنجیلی، کنت تولوز، امیر بزرگ که انتظار آن بود که فرمانده حمله نظامی گردد، بوده است. ر.ک:

Hill & Hill, *Raymond IV, Count of Toulouse*, Syracuse U. Press, (1962), pp.29-34.

تدبیر خود، تمامی سپاه پروردگار را رهبری نمود و با حزم و تدبیر به اوربان القا کرد که کارهای مهم خود را به وی واگذار کند.

پس از آنکه مجلس با کیفیتی که ذکر نمودیم، خاتمه یافت و همگی بر سر آن به توافق رسیدند، برکات خداوند نازل شد و جماعت متفرق گردید و همگان به منازل خویش بازگشتند و کسانی را که از ماجرا مطلع نبودند، باخبر ساختند و هنگامی که توافقات این مجلس در همه سرزمین‌های اطراف منتشر گردید، همه پذیرفتند و بر حفظ صلح و دوستی و اجرای مفاد «مصالحة الله» سوگند یاد کردند. بسیاری از طبقات مختلف مردم، همین که شنیدند گناهانشان بخشیده خواهد شد، سوگند خوردند که قلبی پاک و پیراسته به پیش آرند، خواه دستور رفتن به ایشان داده شود یا نه. چقدر جان‌هایمان سعادت‌مند و دل‌هایمان شادمان خواهد شد. وقتی ببینیم این صلیب‌های ساخته‌شده از حریر و از پارچه‌های پشمی طلاکاری شده، یا از هر پارچه نفیس دیگری را که زائران اعم از شوالیه‌ها و عامه مردم آن را بردوش لباس‌های خود دوخته‌اند، و این کارها را برای اطاعت از دستور پاپ اوربان که آنان را برای رفتن سوگند داده بود، انجام دادند و شایسته بود که شعار پروردگار و رمز پیروزی او با حمایت و تثبیت لشکریانی که برای دفاع از عزت او آماده می‌شدند، اقامه گردد و از آنجا که آنان خود را با شعار دین زینت داده بودند، نهایتاً در حد خود به حقیقت دست یافتند. آنان این لباس ظاهری را برای رسیدن به حقیقت باطنی دربر کردند. بدیهی است که نیت‌های خیر، به انجام اعمال نیک منجر خواهد شد و عمل نیک به نجات روح خواهد انجامید و اگر داشتن نیت خیر کار پسندیده‌ای است، بهتر است که انسان پس از تأمل، به دنبال عمل رود. لذا برترین چیزی که انسان ذخیره می‌کند اعمال حسنه است، که از آن غذای روح فراهم می‌شود. پس هر کس عمل صالحی انجام می‌دهد باید قصد آن داشته باشد که عملی اصلح را محقق سازد و در نهایت هنگامی که استحقاق یافت، بهتر از آن را کسب نماید و این چیزی است که ارزش آن تا ابد کاسته نخواهد شد.

شعر

و بدین طریق بود که اوربان، مرد عاقل و عظیم‌القدر

پس از تأمل، کاری را آغاز کرد که دنیا از آن شاداب

او صلح و صفا را بازگرداند و شالوده محکم حقوق کلیسا را مانند زمان قبل اعاده کرد. همان‌گونه که تلاش بسیار برای بیرون راندن کفار از سرزمین مسیحیان مبذول داشت و چون برای بزرگداشت هر آنچه منشأ ربانی داشت، بدون نرمش و مدارا با دشمن به مقابله برخاست، همه مسیحیان سر به طاعت او فرود آوردند و سلطه پدران او را پذیرفتند.